

ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง
อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
Social Capital for Strengthening the Community of
Huadong Subdistrict Nadoon District Mahasarakham Province

ทองศักดิ์ ปัตติสินธุ์

Thanongsak Patsin

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Administration and Social Development, Faculty of Humanities and Social Science,
Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author e-mail: thanongsak170226@gmail.com

Received: 2025-07-12 Revised: 2025-07-27 Accepted: 2025-07-29

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และ 2) เปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยในชุมชนตำบลหัวดง จำนวน 287 คน โดยการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ t – test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นต่อทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีอายุและอาชีพต่างกัน จะเห็นว่าด้านความร่วมมือร่วมใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): ทุนทางสังคม; ความเข้มแข็งของชุมชน; มหาสารคาม

Abstract

This study aimed to 1) study level of social capital in strengthening the community and 2) compare social capital in strengthening the community of Huadong sub-district classified by personal factors. The quantitative research was used. The sample consisted of 287 household heads living in Huadong sub-district community, calculated using Taro Yamane's formula. A questionnaire was used as the data collection tool. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. The relationship between variables was analyzed using t-test and One-way ANOVA. The results of the study found that 1) the level of opinions on social capital in strengthening the community of Huadong sub-district was at a high level 2) Social capital in strengthening the community of Huadong sub-district was not different overall and in each aspect. As for social capital for strengthening the community of Huadong sub-district with different ages and occupations, it was found that the aspect of cooperation was significantly different at the .05 level.

Keywords: Social Capital; Community is Strength; Mahasarakham

บทนำ (Introduction)

ทุนทางสังคมถือเป็นทุนที่สำคัญที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการปกครองของประเทศ ซึ่งมีบทบาทต่อการสร้างประสิทธิภาพด้านการผลิตในภาคเศรษฐกิจช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สังคมไทยกลับมาดำรงสถานะเดิมได้ จึงจำเป็นต้องใช้ทุนทางสังคมเข้ามาช่วย ซึ่งการพัฒนาของประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งได้ส่งผลให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ระบบทุนนิยม โดยหันไปพึ่งระบบเศรษฐกิจการตลาดมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุลและเพิ่มความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการกระจายรายได้และปัญหาด้านความยากจน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตซึ่งการสะสมปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ (ไพรรินทร์ พุดินอก, 2554) ในส่วนของ Pierre Bourdieu (1990) กล่าวถึง ทุนทางสังคม คือ ทุนของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ความมีหน้ามีตา ความเป็นเคารพนับถือ ความตระหนักสิทธิตนเอง สามารถแปรเปลี่ยนความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ส่วน Robert Putnum (1993) กล่าวถึงทุนทางสังคมประกอบด้วยความไว้วางใจ บรรทัดฐาน และเครือข่าย ส่วน Paul (1977) กล่าวถึง ทุนทางสังคมเป็นตัวเชื่อมสมานฉันท์ในชุมชน ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วม

ของเครือข่ายของคนในชุมชน จนสามารถให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ในขณะที่ James S. Coleman (1998) กล่าวถึงทุนทางสังคม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน ความคาดหวังในสิ่งที่ใช้ร่วมกัน ค่านิยมร่วมกัน และการมีสำนึกของความไว้วางใจระหว่างกัน และ Putnam (2000) กล่าวถึง ทุนสังคมก่อให้เกิดความร่วมมือที่ต้องอาศัยการพึ่งพา ความเอื้ออาทรกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจระหว่างกันที่จะช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีพลังมากขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทุนทางสังคม จะต้องความไว้นั่นเชื่อใจ ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทร ความตระหนักรู้สิทธิของตนเอง ความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ความร่วมมือร่วมใจเพื่อร่วมกิจกรรมที่จะนำมาพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนร่วมกัน

ทุนทางสังคมชุมชนตำบลหัวดวง ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ได้มีการนำทุนทางสังคมมาใช้ในกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สมาชิกชุมชนที่มีส่วนร่วม จนได้จัดกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมมัดหมี่ในทุกหมู่บ้านในตำบลหัวดวง และมีการจัดประกวดผ้าไหมมัดหมี่ลายหัวนาของอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามขึ้น ทำให้แต่ละชุมชนมีรายได้ มีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และการขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากนี้ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัย องค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้งและมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาระบบราชการที่วางไว้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570), 2565) จึงมีความสนใจที่จะศึกษาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดวง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จะทำให้ได้องค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่นโยบายกำหนดนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้การพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และขยายผลต่อพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

- เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
- เพื่อเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,016 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลหัวดง, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 287 คน โดยการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่จากสูตรของ Taro Yamane แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบ 2-Stage Sampling ซึ่งเป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มตัวอย่างและครอบคลุมในแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้งหมดมี 7 ด้าน

จำนวน 35 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความไว้วางใจ จำนวน 5 ข้อ ด้านความสมานฉันท์ จำนวน 5 ข้อ ด้านความเอื้ออาทร จำนวน 5 ข้อ ด้านความร่วมมือร่วมใจ จำนวน 5 ข้อ ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ จำนวน 5 ข้อ ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง จำนวน 5 ข้อ และด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ประเด็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การรวบรวมจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 287 คน ด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามและรับกลับทันทีเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละรายจนครบตามจำนวนที่กำหนด

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากตำรา วารสาร บทความ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1) แบบสอบถามระดับทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดค่าคะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์

5.2) เปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคามของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน ใช้การทดสอบด้วย t - test (Independent Samples) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน แตกต่างกัน ใช้การทดสอบด้วย F - test (One - way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นต่อทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง โดยรวมและเป็นรายด้าน

ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความไว้วางใจ	4.37	0.34	มาก
2. ด้านความสมานฉันท์	4.42	0.32	มาก
3. ด้านความเอื้ออาทร	4.41	0.30	มาก
4. ด้านความร่วมมือร่วมใจ	4.31	0.34	มาก
5. ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ	4.34	0.34	มาก
6. ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง	4.28	0.37	มาก
7. ด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน	4.17	0.36	มาก
รวม	4.33	0.34	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นต่อทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงโดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.34) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.32) ด้านความเอื้ออาทร ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.30) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.34) ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.34) ด้านความร่วมมือร่วมใจ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.34) ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.37) และด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.36) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นว่าทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงด้านความร่วมมือร่วมใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงด้านความไว้วางใจ ด้าน

ความสามานฉันท์ ด้านความเอื้ออาทร ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ด้านความตระหนักในสิทธิของตนเอง และด้านด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชนไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นว่า ทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงด้านความร่วมมือร่วมใจ ด้านความตระหนักในสิทธิของตนเอง และด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงด้านความไว้วางใจ ด้านความสามานฉันท์ ด้านความเอื้ออาทร และด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 5

ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 6

จากข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) ระดับความคิดเห็นต่อทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีอายุและอาชีพต่างกัน จะเห็นว่าด้านความร่วมมือร่วมใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีเพศต่างกัน

ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านความไว้วางใจ	4.37	0.32	4.38	0.32	-.090	.900
2. ด้านความสามานฉันท์	4.41	0.35	4.42	0.30	-.230	.171
3. ด้านความเอื้ออาทร	4.36	0.32	4.43	0.29	-1.742	.160
4. ด้านความร่วมมือร่วมใจ	4.33	0.34	4.31	0.33	.618	.872
5. ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ	4.28	0.32	4.36	0.34	-1.599	.810
6. ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง	4.31	0.37	4.27	0.36	.545	.972
7. ด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน	4.20	0.36	4.16	0.35	.894	.830
โดยรวม	4.33	0.14	4.34	0.14	-.299	.549

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีอายุต่างกัน

ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	.996	4	.249	2.391	.051
	ภายในกลุ่ม	29.359	282	.104		
	รวม	30.355	286			
2. ด้านความสมานฉันท์	ระหว่างกลุ่ม	.932	4	.223	2.306	.058
	ภายในกลุ่ม	28.477	282	.101		
	รวม	29.408	286			
3. ด้านความเอื้ออาทร	ระหว่างกลุ่ม	.209	4	.052	.550	.699
	ภายในกลุ่ม	26.802	282	.095		
	รวม	27.011	286			
4. ด้านความร่วมมือร่วมใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.292	4	.323	2.894	.023*
	ภายในกลุ่ม	31.465	282	.112		
	รวม	32.757	286			
5. ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ	ระหว่างกลุ่ม	.227	4	.057	.479	.751
	ภายในกลุ่ม	33.458	282	.119		
	รวม	33.686	286			
6. ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.990	4	.247	1.826	.124
	ภายในกลุ่ม	38.221	282	.136		
	รวม	39.211	286			
7. ด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.582	4	.146	1.149	.334
	ภายในกลุ่ม	35.726	282	.127		
	รวม	36.308	286			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.253	4	.063	3.223	.013*
	ภายในกลุ่ม	5.529	282	.020		
	รวม	5.181	286			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	.129	3	.043	.404	.751
	ภายในกลุ่ม	30.225	283	.107		
	รวม	30.355	286			
2. ด้านความสมานฉันท์	ระหว่างกลุ่ม	.083	3	.028	.268	.849
	ภายในกลุ่ม	29.325	283	.104		
	รวม	23.408	286			
3. ด้านความเอื้ออาทร	ระหว่างกลุ่ม	.152	3	.051	.534	.659
	ภายในกลุ่ม	26.859	283	.095		
	รวม	27.011	286			
4. ด้านความร่วมมือร่วมใจ	ระหว่างกลุ่ม	.081	3	.027	.233	.873
	ภายในกลุ่ม	32.676	283	.115		
	รวม	32.757	286			
5. ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ	ระหว่างกลุ่ม	.814	3	.271	2.337	.074
	ภายในกลุ่ม	32.871	283	.116		
	รวม	33.686	286			
6. ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.181	3	.060	.437	.727
	ภายในกลุ่ม	39.031	283	.138		
	รวม	39.211	286			
7. ด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.171	3	.057	.447	.720
	ภายในกลุ่ม	36.137	283	.128		
	รวม	36.308	286			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.017	3	.006	.275	.843
	ภายในกลุ่ม	5.767	283	.020		
	รวม	5.781	286			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มี
อาชีพต่างกัน

ทุนทางสังคมในการ เสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	.172	3	.057	.539	.656
	ภายในกลุ่ม	30.182	283	.107		
	รวม	30.355	286			
2. ด้านความสมานฉันท์	ระหว่างกลุ่ม	.135	3	.045	.435	.728
	ภายในกลุ่ม	29.273	283	.103		
	รวม	29.408	286			
3. ด้านความเอื้ออาทร	ระหว่างกลุ่ม	.289	3	.096	1.020	.384
	ภายในกลุ่ม	26.722	283	.094		
	รวม	27.011	286			
4. ด้านความร่วมมือร่วมใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.142	3	.381	3.409	.018*
	ภายในกลุ่ม	31.614	283	.112		
	รวม	32.757	286			
5. ด้านความสนับสนุนและ ความช่วยเหลือ	ระหว่างกลุ่ม	.827	3	.276	2.374	.070
	ภายในกลุ่ม	32.859	283	.116		
	รวม	33.686	286			
6. ด้านความตระหนักใน สิทธิตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	1.460	3	.487	3.649	.013*
	ภายในกลุ่ม	37.751	283	.133		
	รวม	39.211	286			
7. ด้านความร่วมมือใน กิจกรรมชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.009	3	.336	2.767	.046*
	ภายในกลุ่ม	35.299	283	.125		
	รวม	36.308	286			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.382	3	.127	6.682	.000*
	ภายในกลุ่ม	5.399	283	.019		
	รวม	5.781	286			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง
ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน

ทุนทางสังคมในการ เสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	.247	5	.049	.462	.805
	ภายในกลุ่ม	30.107	281	.107		
	รวม	30.355	286			
2. ด้านความสมานฉันท์	ระหว่างกลุ่ม	.557	5	.111	1.084	.369
	ภายในกลุ่ม	28.852	281	.103		
	รวม	29.408	286			
3. ด้านความเอื้ออาทร	ระหว่างกลุ่ม	.695	5	.139	1.483	.195
	ภายในกลุ่ม	26.316	281	.094		
	รวม	27.011	286			
4. ด้านความร่วมมือร่วมใจ	ระหว่างกลุ่ม	.543	5	.109	.947	.451
	ภายในกลุ่ม	32.214	281	.115		
	รวม	32.757	286			
5. ด้านความสนับสนุนและ ความช่วยเหลือ	ระหว่างกลุ่ม	.098	5	.020	.165	.975
	ภายในกลุ่ม	33.587	281	.120		
	รวม	33.686	286			
6. ด้านความตระหนักใน สิทธิตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.434	5	.087	.629	.678
	ภายในกลุ่ม	38.777	281	.138		
	รวม	39.211	286			
7. ด้านความร่วมมือใน กิจกรรมชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.418	5	.084	.654	.659
	ภายในกลุ่ม	35.890	281	.128		
	รวม	36.308	286			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.101	5	.202	.995	.421
	ภายในกลุ่ม	5.681	281	.202		
	รวม	5.781	286			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงอำเภอนาคนูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาคนูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความสมานฉันท์ ด้านความเอื้ออาทร ด้านความไว้วางใจ ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ด้านความร่วมมือร่วมใจ ด้านความตระหนักในสิทธิตนเอง และด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยณัฐ กุวิวิไล (กองเกิด) (2561) ได้ศึกษาทุนทางสังคมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนป่าเวียง ตำบลศรีสุข อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนป่าเวียงมองว่าทุนทางสังคมควรการนำความรู้ในสิ่งที่ชุมชนมีอยู่อันได้แก่ จารีต วัฒนธรรมประเพณี หลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การอยู่ด้วยกันด้วยคุณธรรม ความเชื่อถือ นับถือกันด้วยใจ ใจมีต่อกันก็ทำให้มีคุณค่ายิ่งขึ้น ทำให้ใจมีคุณธรรมเป็นทุน จึงอยู่ด้วยกันเหมือนญาติพี่น้อง ร่วมกันคิดร่วมกันทำร่วมกันสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นผลดีต่อตัวเองและส่วนรวม และนำสิ่งที่มีประโยชน์ที่ได้เรียนรู้และพบเจอ นำมาประกอบเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและชุมชนเป็นหลัก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภโชคติ บุญวอน และคณะ (2561) ได้ศึกษาการบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการติดต่อประสานงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการสนับสนุนจากภายนอก และด้านการพัฒนาขีดความสามารถ และแนวทางการบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์แนวทางการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการบริหารทุนสถาบันหรือกลุ่มองค์กรเพื่อการผลิตและแนวทางการส่งเสริม และพัฒนาทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

2. การเปรียบเทียบการเปรียบเทียบทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงที่มีอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน จะมีทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดงด้านความร่วมมือร่วมใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ของชุมชนตำบลห้วยดงด้านความไว้วางใจ ด้านความสมานฉันท์ ด้านความเอื้ออาทร ด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ด้านความตระหนักในสิทธิของตนเอง และด้านด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน ไม่แตกต่างกัน สำหรับทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลห้วยดงที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน จะมีทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลห้วยดงด้านความร่วมมือร่วมใจ ด้านความตระหนักในสิทธิของตนเอง และด้านความร่วมมือในกิจกรรมชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลห้วยดงด้านความไว้วางใจ ด้านความสมานฉันท์ ด้านความเอื้ออาทร และด้านความสนับสนุนและความช่วยเหลือ ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจรงค์ แสงนาค (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณโดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐาน: กรณีศึกษาเทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนที่มีเพศและอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณโดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐานของเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และตำบลที่อยู่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณโดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐานของเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ แซ่หว่าง (2562) ได้ศึกษาทุนทางสังคมกับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนย่านเยาวราช พบว่า ทุนทางสังคมที่เด่นชัดในชุมชนย่านเยาวราช ได้แก่ ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ และบรรทัดฐาน และองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในชุมชน คือ 1) โครงสร้างเครือข่าย 2) วัฒนธรรม ประเพณี 3) ค่านิยม ความเชื่อ 4) ความรู้/ภูมิปัญญา 5) ผู้นำชุมชน และ 6) ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนตระหนักถึงทุนทางสังคมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมหรือประเพณี เพื่อให้เห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามวิถีชุมชนเดิมและเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2) ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากชุมชนของตนเอง

3) ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนร่วมคิดหารูปแบบและวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่ที่มีช่องว่างระหว่างกันเพื่อเสริมสร้างเสริมทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรสำรวจตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

2) ควรขยายพื้นที่ศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงเพื่อศึกษาทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3) ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานหรือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาทุนทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาตุ้ม จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง (References)

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เบญจรงค์ แสงนาค. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณโดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐาน: กรณีศึกษาเทศบาลนครสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปิยัญญู กวิวิโส (กองเกิด). (2561). ทุนทางสังคมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนป่าเวียง ตำบลศรีสุข อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง.

ไพโรจน์ พุดินอก. (2554). กองทุนหมู่บ้าน: ทุนทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านโนนสังข์, วารสาร Veridian E – Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 5(3), 126-148.

ศุภโชค บุญวอน และคณะ. (2561). การบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์, วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 11(2), 36-47.

อรรวรรณ แซ่หว่าง. (2562). ทุนทางสังคมกับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนย่านเยาวราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Coleman, James S. (1998). Social Capital in the Creation of Human Capital. American Journal of Sociology. 94 (September 1988): 95-120.

Paul, S. (1977). *Networking for Development*. London: International Forum for Rural Transport and Development.

Pierre, B. (1990). *Structures, Habitus, Practices*. Cambridge: Polity Press.

Putnam, Robert D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.